

„Føroyskir fiskimenn undir jarnhæli“

Ein rættleiðing

(Framhald)

Vit fiskaðu so saltið upp, sum vit høvdu umborð, og tá kom skiparin til mín — tað var áður vit fóru inn í Føroyingahavnina aðru ferð — og spyr hvussu nógv rúm, vit høvdu eftir. Eg helt vit kunnu taka 50 tons av salti. So var farið inn í Føroyingahavnina eftir salti og olju. Vit komu inn um náttina, og tá varð ikki arbeitt. Áðrenn vit fara út aftur, fari eg til føroyingarnar, og sigi eg við teir, at eg hugsaði mær at fara at ríva um, tá vit fóru at sigla. Tá svaraði ein føroyingur, at hann var keddur nú, tí hann hevði fingið bræv heimannafrá skrivað fyrst í juni, og eingir pengar vóru komnir heim. Eg helt tað ikki vera gott og at best var, at eg telegraferaði heim til konu mína, og meintu eg, at vit skuldu steðga at gera nakað, til svar var komið.

Eg fór beinanvegin á telegrafstovna og sendi telegram. So var farið út og vit fóru at arbeiða í lastini. Tað visti alt seg at vera í lagi. Skiparin kom so niður, hugdi eina løtu at lastini, so fór hann upp aftur, men nú rennur fram fyrri meg at spyrja um peningaflytingina. Eg fór upp á millumdekk til hansara og spurdi hann um peningin. Hann svarar, at hann hevði steðgað peningin at byrja við, tá kluttur var um flakaskeringina, men longu 15. má hevið hann telegraferað heim aftur til reiðfarið og nú vildi hann beinanvegin telegrafa og spyrja um peningin. Um 10-tíðina um kvöldið kom hann niðuraftur og sigur seg hava sent fjárrit og roknað við svári tíðliga morgunin eftir.

Á miðjunátt fekk eg frivakt, og okkara vakt tórnaði inn, tá fingur vit stórt hál. Kemur tá 1. stýrimaður við boðum til mín frá skiparanum, um at siga føroyinguna, at hann roknað við svári uppá telegrammið kl. 6—8 um morgunin, og eg so gjørdi. So fór eg í koygju eina. Eg var ikki meira enn sovið, tá eg var úttrúður av manni, nevndur Petur Eldesgaard, ið biður meg koma upp, tí teir streikaðu. Eg spurdi hvør grund var fyrri tí. Jú, teir arbeiddu ikki, soleingi sum ikki vísar var fyrri at peningin var heimkomin. Eg vildi ikki upp, tí tað var eitt í lagi, at eg tórnaði inn og hatta málið hevði eg einki við at gera. Hann purraði meg út eina ella tvær ferðir aftur.

Um 5—tíðina kom Torbergur at purra meg út at koma til skiparans. Eg fór. Kominn uppá brúna sigur hann við meg, at nú var galið og at arbeiði lá stilt og væl av fiski var á dekknum. Spyr hann meg, um eg ikki vil telegrafa til konu mína, men eg helt betur vera at telegrafa til umboðsmannin hjá skipinum. Eg skrivaði so eitt fjárrit og fór niður aftur til føroyingarnar við tí og spurdi um teir vildu arbeiða til svar kom aftur. Men svárið var nei.

Eg fór og sendi telegrammið, í tí sama kemur svar frá reiðaranum, at peningin var sendur 31. máí. Skiparin bað meg spyrja, um teir nú vildu til arbeiði, og um ikki, so fór hann í journalet, at tað var myttari. Svárið var nei. Lígt var stilt líka til kl. 9, tá vit fingur svar frá Jógvni á Dul, at peningin var komin.

Hetta var søgan um myttarið, sum talað verður um í Fjórtaða. Eg vildi haldi, at vit høvdu gjørt rættari einki at gjørt um okkum og sett okkum í samband við umboðsmannin hjá skipinum um at steðga familjulum pengar til vit komu heim. Tí eg meini at tað hevði nógv verið spurt, sum eg

rokni við er mist av hesum grundum.

Formaðurin avsettur verður sagt í viðtalinum í Fjórtaða. Tað hevði eg ongan lut í og hevði annars frivakt, tá tað hendi, men verð úttrúður.

Men eg verið noyddur at gera stutt av.

Eg fekk varhugin av, at onkur ikki vildi halda mitt arbeiði í lastini vera væl gjørt, men eg segði, at eg dugdi mitt starv og skuldi annarsleidis vera arbeitt, kundi eg væl fara aftur til flekiborðið. Hetta segði eg við skiparan í lastini. Tá vit komu upp aftur, rópti hann meg inn aftur í Messuna. Eg skilti, at hann og formaðurin vóru óklárir, men hvat talaði var um, visti eg ikki. Tá var so formannstjórnin tikið frá Klemint Lamhauge, og eg var biðin at taka við starvinum. Eg bað føroyingarnar sjálfar svara men einasti maður sum svaraði var Torberg, ið segði, at hann vildi bara hava at vita, hvørjum formanni, hann skuldi arbeiða undir. — Eg hevði mestan áhuga av at fáa túrin lidna, so vit kunnu sleppa heim, men hevði ongan serligan áhuga av at gerast formaður umborð har, tá so nógv kluttur hevði verið.

Aftaná at hava hugsað um tað, tók eg við fyrri at fáa arbeiðið at ganga og at fáa túrin lidna. — Eg segði skiparanum, at eg vildi einki hava við tær 10 kr. um dagin at gera, sum formannslonin var meira enn hjá hinum, tí eg vildi bara hava arbeiðið at ganga.

Í viðtalinum verður sagt: »Nú versnaðu víðurskiftini umborð í allar mátar. Hvørt orð vit talaðu okkara millum varð borið til skiparans, og vit fingur tað at hoyra aftur við hóttaðum um revsing fyrri myttari. Arbeiðsstrýðið gjørdist upp aftur størri.« Og í útvarpinum varð nevnt, at 15. maður gekki við slatri til skiparans.

Fólk kunnu fáa ta og hava helst fingið ta uppfatna, at tað var eg, sum bar slatur til skiparans og tað er skilgitt, at hetta er til skaða fyrri meg og útdákan av mær. Skiparan tosaði eg lítið við, uttan okkurt smátt, og kundi spyrja hann um, ella hann sjálfur kom niður til mín. Eg vil hvassliga avnoka, at eg havi borið nakað sum helst slatur millum landsmenn minar og týska skiparan, og hesa mína stóðu kann eg standa við. Men eg haldi tað vera illa gjørt at leggja menn undir tilíkt, og baði Fjórtaði og útvarpin áttu at havi verið hjá mær, áðrenn HESI hóru sitt slatur viðari.

Eg tori at siga, at aftaná at eg tók við var arbeiðsstrýðið minni, tí tá ráddi eg, og tá kom skiparin ikki har. Tí eg hevði latið skiparan vita, at var eg formaður, so skuldi eg ráða, og er meira arbeitt, so er tað av mínum ávum og ikki skiparans.

Sjálvsagt kunnu týskarar vera ójavnir, sum allir aðrir, men eg kenni einki til tann umtalaða proysaraanda har umborð, og fyrri alt tað, so var jú Torberg ikki tvingaður við týskum trolara. Og far hann ongatíð verri sjólv, enn hann hevði við har, so kann hann siga at sjólv er gott.

Hvat arbeiðinum á heimferðini viðvíkur, so var tað lgt til rættis av mær og ikki skiparanum, og mennir høvdu frá kl. 6 á kvöldið til kl. 7 um morgunin. Og tá ikki var brúk fyrri helvini í lastini, setti eg hinar 7 til at lands. Tá tveir dagar vóru eftir til vaska, var liðugt at vaska, og gingu teir fyrri einki friggjadagin, og onkur av teimum, sum arbeiddu í lastini hildu tað vera logið at bara

Bræv til SOSIALIN

Við tað, at val verður til lögtingið um stutta tíð, vil eg gera eina metan um, hvussu tað var á lögtingi, áðrenn javnaðarmenn komu á ting.

Tá vóru bara tveir flokkar, ein sambandsflokkur og ein sjálvstýrisflokkur. Hesir báðir flokkar sótu og togðu um samband og sjálvstýri. Teimum sum livdu á skuggasíðuni góvu teir ikki ein tanka, og arbeiddu arbeiðsmenn komu teim ikki í hug. Tey mál, sum komu inn á ting, mundu ikki vera nógv; men tey flestu fingur ta viðgerð: Sagen udsættes til næste aar, — — — sagen udsættes indtil videre — — — amtmanden afmoder om ... o. s. v.

Sverri Patursson segði um hetta, hann talaði um hetta á einum fundi í Havn, at tað skuldi staðið við stórum bókstovum uttan á lögtingshúsinum. Dette er huset, hvor sagerne udsættes, so visti ein, at ikki vórðu nógv mál send inn á ting.

Í 1928 komu javnaðarmenn inn á ting, tveir menn P. M. Dam og Mourentius Viðstein. Teir lógu fyrri beinan vegin við ellisrentu og øðrum sosialum málum, sum vóru galdandi í Danmark; men sjálvstýrið og sambandið feldu teirra uppskot. Men teir góvust kortini ikki. Javnaðarmenn við P. M. Dam sum formann hava havt uppskot inni á øllum økjum; men afturhaldið hevur verið so sterkt, at tey nógvu uppskotini eru feld av tí. Men tey uppskot, sum eru komin ígjøgnum, har hava sambandsmenn togt seg longur enn sjálvstýrismenn.

teir arbeiddu, og við tað at eg ikki legði í at gera meira arbeiði í lastini enn hægst neyðugi, bað eg hinar um at bera fiskamjøl hesar 6 timarnar, sum eftir vóru, annars kundi eg gotti sett á at rívið um og fliði fólkið arbeitt líka til vit komu undir land, og bleiv tað um þeð 12 timar meira at arbeiða. Tað var leygarmorgunin um 10-tíðina, at farið var undir at bera fiskamjøl og til kl. 6 um kvöldið. Vit vóru ikki á landi, fyrr enn kl. 6 um morgunin, so heilt til lands var ikki arbeitt, sum sagt verður í viðtalinum.

Tá tað í viðtalinum verður sagt, at 4 føroyingar flaktu 23—24 tons um samdegurið, so mega teir hava gjørt tað á Fjórtaða, tí vit fingur mest 14 tons um samdegurið niður í lastina, og tá flaktu 6 til 8 tons.

At skiparin hevur hótt við at drepa menn, kenni eg einki til, eg havi so einki tilíkt hoyrt.

Annars er tað at siga, at aftaná at eg var útnevndur til formann, at eg samdi við yvirmonnum og kom óvígliga lítið saman við føroyingum, uttan tað sum hevði samband við arbeiðið.

Hvat viðvíkur tí, sum Fjórtaði skrivur um felagsmarknað og týsk fakfeløg, skal eg ikki koma inn á. Tað kunnu aðrir tæta um.

Í Tórshavn, 17. september 1962.

Niels Joensen.

Og javnaðarflokkurin er blivin størri so við og við, og tað seinastu setuna, sum nú er at enda, var hann størsti flokkur á tingi og javnaðarmenn fingur lögmannin og leiðsluna í landsstýrinum, og hesa setuna er nógv hent á øllum økjum t. d. viðvíkjandi sosialum málum og øllum byggingum, tunellgerð, havnir, vegir, skúlar, skipabygging: ja, skipabyggingin hevur farið so skjótt fram, at afturhaldsmenn eru farnir at tosa um at steðga henni. Tað hofi eg kortini ikki at teir, sum koma at ráða fyrri borgum, fara at lurta eftir Kj. Mohr og øðrum um slíkum monnum, sum siga, at teir ikki fáa manning á tey nýggju skipini. Vit vita, at vit hava ov lítið av fiskiforum. Nógvir fiskimenn eru við íslendiskum, norskum og týskum fiskiforum, og so koma nógvir ungir fiskimenn til á hvørjum ári, ja, manningar uppá fleiri skip, so tað er ikki grund til at nokta monnum at fáa skip, um teir vilja byggja sær tey. —

Men tað má skipast soleiðis fyrri, at kontraktin hjá fiskimonnum verður líka góð sum í øðrum londum, og landið má seta ein handil á stovn við útgerð til skipini; ið selir bíligt til tey, um so landið sjálvt lítill og ongan vinning hevur av honum, ger minni. Soleiðis kunna skipini klára seg, og manningarnar fáa betri úrtøku. Tá munnu skipini fáa manning, tí tað dugir ikki at bjóða okkara fiskimonnum verri kor enn norsk fiskifor og onnur bjóða.

Um sambandsflokkinn og sjálvstýrisflokkinn er nokk so nógv at siga. Sambandsflokkurin er blivin ein sjálvstýrisflokkur — javnaðarmenn hava togað alt sjálvstýri, sum er í landinum í dag, burtur úr honum, og tað eitt víttgandið sjálvstýri, og sjálvstýrisflokkarnir hava ikki rætt ein fingur at hjálpt til at fáa sjálvstýri; og um loysing verður tikin her á landi, verður sambandsflokkurin tann fyrsti til at taka hana.

Sjálvstýrisflokkarnir gera einki. Tað hevur ongatíð verið

(Framhald á 4. síðu)

Skeið fyrri maskinmenn

Um nóg nógvir koma, verður skeið á Føroya sjómansskúla í hesum lærugreinum:

Elektroteknikk,
Kølitknikk,
Diesellæru,
Nautiskum tólum (radar v. m.).

Skeiðið er ætlað monnum við 1. parti og maskinpassarum. Tað fer at taka 3 vikur og byrjar um 1. november 1962.

Ongin skúlapeningur verður kravdur.

Teir, ið ætla sær, verða biðnir at siga frá á Føroya sjómansskúla skjótast og innan 20. oktober.

Føroya landsstýri, 25. september 1962.

Skipafelagið Føroyar

TELEFON 1225

Tórshavn

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINN PRODUKT

Sjónleikarskeið

Havnar Sjónleikarfelagið fyrirreikar í vetur undir leiðslu av sjónleikaranum Eyðun Johannesen, framhald av sjónleikarskeiðið og upptøku av nýggjum hugaðum ungfolki um 18 ára aldur og uppeftir.

Luttakarar verða at tekna seg mánaðkvöldi 1. oktober kl. 19.30—20.30 í sjónleikarhúsinum (norðanfyrir).

NEVNDIN.